

Actualitat » Cultura

Cultura 09/11/2011 00:47 h.

Entrevista a Vicenç Villatoro, director de l'Institut Ramon Llull

09/11/2011

Entrevista a Vicenç Villatoro, director de l'Institut Ramon Llull

"Hi ha marge perquè s'aposti molt més pels Països Catalans"

L'[Institut Ramon Llull](#) (IRL) ha confirmat fa ben poc [la presència del govern balear al seu consorci](#), junt al català. Amb el director de l'IRL, Vicenç Villatoro, parlem de les línies estratègiques de la institució i de la relacions amb aquests dos governs i amb l'àmbit de parla catalana.

Villatoro destaca que comptem amb expressions no lingüístiques que són molt conegudes al món, que el català és present a unes 160 universitats del món, i que la traducció del català a altres llengües s'està incrementant. També assegura que cal apostar per la cultura com a una eina per sortir de la crisi, a través de la formació i del la creació d'una marca reconeixible.

per David Canto

Com estan les relacions de l'IRL amb el govern català i balear?

El govern de Catalunya ha estat sempre al consorci i el govern balear va haver-hi una època que no hi va ser. Però en aquests moments, malgrat el canvi de color polític i de govern a les Balears, hi manté la seva presència. El Llull ja ha reunit tots els integrants els seus òrgans directius i en aquests moments el que estem mirant amb els dos governs és quines seran les aportacions econòmiques de cara al 2012.

Quina relació tenen amb el govern del País Valencià?

No ha estat mai al consorci. Personalment crec que seria bo que hi fos i farem totes les gestions que calgui per aconseguir-ho. El que segueix havent en aquests moments és la presència d'una xarxa Llull d'ajuntaments valencians que és present a la Fundació Llull -no en el consorci de l'Institut- que té seu andorrana i en el qual hi participa el govern d'Andorra, Pirineus orientals i l'Ajuntament de l'Alguer. A la Fundació hi ha una representació simbòlica i institucional, és un lloc d'intercanvi d'idees.

Ha notat canvis amb el nou govern de Fabra?

Amb el govern no hi hem tingut un tracte directe. Tenim tracte amb els ajuntaments de la xarxa Llull i amb les universitats via les relacions amb la [Xarxa Vives](#). I tenim un tracte amb l'[Acadèmia Valenciana de la Llengua](#), cosa que a mi em sembla interessant en una normalització de relacions. No és la primera vegada, però aquest any s'ha tornat a fer i amb una certa solemnitat.

Vol dir que les relacions amb els veïns del sud milloren...

Sí. Per exemple, ara fa unes setmanes a Vinaròs (ajuntament del PP) i a Morella (PSPV) hem estat fent entre la Xarxa Vives, l'IRL i l'Acadèmia Valenciana de la Llengua una activitat conjunta per formar futurs lectors de català per a les universitats del món.

I de quina llengua han parlat, el català, el valencià...?

Per evitar temes espinosos hem parlat poc del nom de la llengua -nosaltres en diem català i ells valencià- però si fem junts la formació és perquè estem parlant de la mateixa llengua, per tant hem utilitzat expressions molt sovint com llengua compartida o llengua comuna. El que és fonamental és que puguem fer coses en comú perquè hi ha projectes de projecció de la llengua que són comuns.

Creu que s'aposta prou pel concepte Països Catalans des de les institucions?

Hi ha marge perquè s'hi aposti molt més tant en projectes de caràcter cultural, com comunicatiu. La circulació cultural dins del propi territori encara és massa escassa: costa massa trobar llibres d'editorials valencianes o balears a les llibreries de Barcelona, costa massa que les produccions audiovisuals catalanes es puguin veure... Hauria de circular més bé internament.

I això de qui és responsabilitat?

Això ho hauria de fer algú, però no és la tasca de l'IRL. Tenim l'avantatge de tenir una eina de projecció comuna de tota la llengua que és aquesta, però l'IRL no funciona sobre l'articulació política dels territoris sinó sobre un espai que no territorial que és la llengua. D'una banda el Llull té una responsabilitat sobre la projecció exterior de la llengua i de la cultura que es fa en aquesta llengua. I de l'altra projectem l'expressió cultural no lingüística -la dansa, les arts plàstiques, la música- dels territoris que estan consorciats: dels qui els seus governs ens ho encarreguen i ens donen els recursos per fer-ho. En aquest cas és la cultura que es fa a Catalunya i a les Balears.

Creu que ajudaria el fet de compartir mitjans de comunicació?

Depèn dels mitjans: hi ha mitjans que tenen una lògica local, altres que tenen una lògica general i altres que tenen una lògica lingüística. [Televisió de Catalunya](#) (TVC) té en part la mateixa complexitat que l'IRL. És la televisió de Catalunya i quan el Barça juga contra el València és del Barça, i el seu àmbit informatiu és Catalunya. Però TVC és una televisió compromesa amb el català per tant és una televisió que intenta ser la televisió del català i en conseqüència és també la televisió de territoris on es parla aquesta llengua.

Vol dir que els valencians mai la veuran com la seva?

Bé, aquesta dualitat crea dos cercles concèntrics: TV3 no tracta igual el que passa a València que el que passa a Catalunya, però tampoc pot tractar igual el que passa a València i del que passa a Andalusia perquè hi ha un compromís amb la llengua. Em semblaria un pas endavant claríssim que els mitjans que estan més vinculats amb la llengua fossin mitjans de tot l'àmbit lingüístic, i que n'hi haguessin d'altres més locals o territorials.

A l'última trobada van redactar les seves línies estratègiques. Les han canviades respecte l'anterior govern?

El que fa aquest document és recollir algunes de constants, modular-les i, en alguns casos, reformular-les. En alguns casos reformulacions considerables. Per exemple, tenim la sensació -i no és cap crítica al passat- que hi ha hagut una fase en què el més important era sumar, per exemple, superar les traduccions i els lectorats anteriors.

I això no és bo?

Hi ha un cert replantejament global cap a pensar que no és tan important sumar molt com buscar que tot sigui de la màxima eficàcia. Per exemple, ara, si un lectorat no funciona, el tanquem i concentrem els esforços en un altre que sí funciona. Pensem que els indicadors no poden ser només quantitativs sinó que han de ser també qualitativs.

I la crisi com ha afectat l'IRL?

Les aportacions del 2011 són menors que les de 2010. Tenim l'esperança d'haver arribat a un punt en què ens puguem estabilitzar aquí. Sap greu però també s'entén, en un context general de retallades. Per a mi l'objectiu és que s'entengui que les aportacions en cultura i -a l'IRL en concret- no són prescindibles perquè la cultura forma part de l'Estat del Benestar. I la cultura també té a veure amb la sortida de la crisi.

Com pot ajudar la cultura en la sortida de la crisi?

La formació, la imatge de marca, la capacitat d'exportar... tot ajuda. Itàlia ven disseny perquè des del Renaixement hi ha tota una marca cultural italiana que fa que es pensi que el que és italià serà més bonic. I aquesta imatge l'han aconseguida amb la cultura: invertint en cultura ens en beneficiem tots. Aquesta imatge, per exemple, també atrau els turistes. I turisme de més qualitat.

Quina és la presència i com es veu la cultura catalana al món?

Hi ha un marge enorme de creixement i de treball per a la visibilització i la identificació. Tenim actius extraordinaris. Algunes expressions no lingüístiques de la nostra cultura són molt conegudes en el món -Miró, Dalí, Gaudí- i molt sovint aquests ens serveixen de porta. Quan participes a una mostra de Miró a la Tate Modern de Londres pots explicar que l'artista era amic d'escriptors, de poetes, de músics, que potser també poden agradar però no se'ls coneix perquè escrivien en català i no han estat traduïts. És a dir, algú a qui agrada Miró es pot interessar per la matriu cultural d'on ve.

I pel català? Hi ha interès?

Tenim una xarxa de lectorats en el món molt important. Hi ha lectors i estudis de català a [unes 160 universitats](#). Per a una cultura de l'estatus polític i el pes demogràfic de la catalana, això és molt. És una xarxa molt activa i molt útil. A més, la traducció del català cap a altres llengües s'està incrementant en els últims anys -Frankfurt va ser molt important en això però ja passava abans i no ha deixat de passar després.

Quins països veuen en més bons ulls la nostra cultura literària?

En aquests moments hi ha una receptivitat molt gran per la literatura en català a Alemanya i Itàlia. Intentem que es produeixi al món anglosaxó. Costa més històricament en l'àmbit cultural en llengua castellana, això també ens passa amb els lectorats: hi ha més lectorats a Alemanya que a l'Espanya de llengua castellana.

Frankfurt ha identificat massa l'IRL amb la literatura? Es coneix prou a Catalunya què fa?

És normal que es conegui poc el que fa el Lull aquí perquè ho fa fora, té una actuació exterior: veuen més el logo de l'IRL a Londres i a París que a Barcelona o a Tortosa o a Palma. És veritat que potser per Frankfurt no es coneix aquesta altra vessant del Lull d'internacionalitzar el conjunt de l'expressió cultural catalana, com la que no té expressió lingüística. Però algunes de les coses més importants que hem fet en l'últim any, des de ser presents a la Biennial de Venècia fins a col·laborar amb l'exposició de Miró a la Tate Modern a Londres i l'any que ve a Washington es produeixen precisament en aquest àmbit.

Per què creu que darrerament hi ha hagut diversos atacs a través de la llengua i la cultura catalana?

Això ha passat sempre, té un cert caràcter cíclic. Quan la llengua catalana està en les pitjors situacions, perseguida, humiliada, sota dictadures, genera la solidaritat de la víctima i la gent se n'omple de boca fora de Catalunya. Quan la cultura catalana fa uns passos notables cap a la normalitat això genera expressions de signe absolutament contrari per gent que t'havia demostrat solidaritat quan eres víctima: mentre ets víctima ets objecte de solidaritat però quan intentes ser normal i fer com els altres, aleshores ets més aviat castigat per voler-ho fer.

En conclusió...

En el fons el que hi ha és sempre el mateix: la concepció d'Espanya com a estat unitari que sempre ha tingut el nacionalisme espanyol. La concepció que ha tingut el nacionalisme espanyol -que és de matriu molt francesa- és que per un estat és fonamentalment una llengua. La idea que sempre ha estat hegemònica és que un estat és també una llengua, una cultura i també un mapa radial d'infraestructures, una capital forta de tot... Amb aquest concepte d'Espanya des de la cultura catalana és difícil estar-hi d'acord.